

Aalborg Universitet

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Beslutninger omkring anbringelser og ømme punkter i sagsbehandlingen

Kildedal, Karin

Published in:
Folketingets Socialudvalgs høring om børn og unge

Publication date:
2002

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):
Kildedal, K. (2002). Beslutninger omkring anbringelser og ømme punkter i sagsbehandlingen. I *Folketingets Socialudvalgs høring om børn og unge* Teknologirådet.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Til Folketingets Socialudvalg
Folketinget
Cristiansborg
1240 København Februar 2001

Høring om anbragte børn og unge. Onsdag den 3. april 2001
Af Cand.scient.soc/socialrådgiver Karin Kildedal, Aalborg Universitet

Emne: Beslutninger omkring anbringelser og ømme punkter i beslutningsgangene

Formålet med høringen er at afklare problemstillinger omkring anbringelser og pege på muligheder for at gøre anbringelser bedre for børn og forældre.

Der har i mange år været en debat i medier og i fagkredse af de problemer, der er i arbejdet med anbringelser af børn, herunder er temaet ofte, at ca. hvert tredje barn anbringes flere gange. Dette sker blandt andet som konsekvens af fejlagtige anbringelser, hvor matchning mellem barnets behov og anbringelsesstedets kompetencer ikke har været tilstrækkelig kvalificeret. En statistisk kørsel, som jeg har fået lavet ved Danmarks Statistik viser, at af de i alt 13641 børn og unge anbragt pr. 31/12 2000, havde der været tale om følgende antal skift¹:

1 skift	2 skift	3 skift	4 skift	5 skift	6 skift	ialt
7634	1791	2032	629	641	914	13641

Det vil sige at 4216 (eller knap 1/3) af de anbragte børn og unge bliver udsat for tre skift eller mere. Det skal hertil tilføjes, at statistikken *ikke* tæller skift af anbringelsessted inden for samme kategori. Det vil sige, at de børn og unge, der f.eks. har skiftet fra et opholdssted til et andet eller en familiepleje til en anden, ikke er med i statistikken. Hvis de var det, ville tallet være endnu højere. Den samme tabel fra 1996, samt tidligere undersøgelser, viser nogenlunde de samme tal, hvilket betyder, at problemerne på dette felt er det samme, som det har været gennem mange år.²

To skift er acceptabelt set ud fra en faglig praksis, hvor der vælges at bruge en døgninstitution ved den første anbringelse med henblik på at få barnets krise bearbejdet, og barnet undersøgt, før der vælges et mere varigt anbringelsested. Imidlertid fremgår det jo med al tydelighed af tallene, at "den varige" anbringelse, ofte ikke holder, og barnet derfor må flyttes. En sådan fejlslagen praksis er naturligvis meget skadelig for de børn, der bliver udsat for det, fordi børns muligheder for udvikling og tilknytning ikke kan ske under en opvækst præget af mange skift. Vi ved i dag ifølge mange undersøgelser, at børn har brug for kontinuitet og faste voksne at knytte sig til, hvis de skal kunne udvikle sig normalt.

Jeg har 20 års praksiserfaring i området med anbringelser af børn og 10 års undervisnings- og forskningserfaring indenfor området. Jeg bliver mere og mere overbevist om, at når problemerne på dette område bliver ved med at være de samme år efter år, så hænger det

¹Statistikken er vedlagt som bilag

²Eks. Christensen 1998 og Hestbæk 1997

sammen med, at det regi, anbringelsesområdet er placeret i, ikke er det mest optimale til denne opgave. Kommunerne, der har ansvaret for at forestå anbringelser, er ikke som organisation betragtet velegnet til at varetage denne opgave. Jeg vil i det følgende begrunde, hvorfor jeg mener dette, og hvad jeg mener, der skal gøres ved det.

Problemer på anbringelsesområdet, herunder det store antal fejlanbringelser, er efter min vurdering forbundet følgende problemfelter: *Forkerte rammer* for arbejdet, *manglende kompetence* og *manglende ressourcer* hos dem, der skal udføre arbejde herunder for megen *sammenblanding af for mange roller* på en gang. Hertil kommer og *manglende overblik* over muligheder og problemer med at overholde faglige normer for *tilsyn og opfølgning*.

Rammerne for arbejdet

Kommunerne har den juridiske kompetence til at beslutte en anbringelse enten som tvang eller som et frivilligt tilbud. Rammerne for arbejdet giver oftest ikke mulighed for at udføre anbringelsesarbejdet tilstrækkeligt kvalificeret. At forestå en anbringelse er en meget kompliceret proces, der kræver, at der kan tages mange timer ud af dagligdagen i *den fase hvor barnet skal anbringes* til at skabe kontakt til barn, familie og netværk omkring barnet. Alt dette arbejde er nødvendigt for at kunne foretage de vurderinger, der skal til for at træffe det rigtige valg af anbringelsessted. At tage alle disse timer ud af det daglige arbejde, er ikke muligt på grund af de øvrige opgaver, som sagsbehandleren i kommunen skal forestå. Derfor foregår mange anbringelser som "papiranbringelser". Det vil sige, anbringelser lavet fortrinsvis gennem læsning af papirer, og telefoniske opringninger til opholdssteder eller familieplejere med forespørgsel om, hvorvidt de har en "ledig plads." Dette er, ud fra en faglig betragtning, metoder, der langt fra skaber sikkerhed for, at den rigtige anbringelse finder sted.

Den optimale metode kan i korthed beskrives på følgende måde:

Fase 1: Undersøgelse jvf. Servicelovens § 38....Beslutning om anbringelse

Fase 2 : Ny undersøgelse - med henblik på beskrivelse af barnet og det ideelle anbringelsessted.... Fase 3: Undersøgelse af et antal anbringelsessteder

Fase 4. Valg af anbringelsessted Forberedelse af anbringelse Anbringelse

I alle faser skal både barn, forældre og hele barnets private og offentlige netværk inddrages. Som det fremgår af ovenstående, sker mange anbringelser ved, at der springes direkte fra fase 1 til fase 4. Dette er begrundet i, at de kommunale sagsbehandlere ikke har ressourcer (eller uddannelse) til at arbejde så grundigt, som det er nødvendigt, hvis fejlanbringelser skal undgås.

Manglende overblik over anbringelsessteder

Som ansat i en kommune, hvor sagsbehandleren kun en gang imellem får en anbringelsessag, er det ikke muligt at have overblik over ret mange velegnede anbringelsesmuligheder. Hvis barnet skal i en familiepleje, bliver det helt galt, fordi der ofte skal undersøges adskillige familier for at finde den rigtige. Det vil sige, at der i kommunen ofte er manglende kendskab til et tilstrækkeligt antal mulige institutioner, opholdssteder og familieplejere. Dette er medvirkende til, at barnet ikke altid anbringes det mest optimale sted. Dette er særligt udpræget hos de mange små kommuner, der findes i Danmark.

Den manglende kompetence

De fagfolk, der er sat til at varetage dette område i kommunerne, er *ikke kvalificerede godt nok til dette arbejde*. (Dette bygger på min egen oplevelse fra arbejdet i praksis, fra utallige undervisningssituationer og fra de undersøgelser, der er udarbejdet de sidste par år³). Jeg har undervist utallige sagsbehandlere i metoder til anbringelse, og svaret fra dem er stort set altid, at de ikke føler sig kompetente (eller har tid til) at udføre en anbringelse så optimalt, som opgaven ud fra en faglig metodisk tilgang kræver. Oftest er det socialrådgivere, der udfører arbejdet. En socialrådgiveruddannelse er en bred 3 årig uddannelse, der langt fra indeholder de elementer, der skal til for at kunne udføre dette arbejde kvalificeret. Det vil heller ikke være hverken muligt eller hensigtsmæssigt at forsøge at indføre det på socialrådgivernes grunduddannelse. Ideelt set burde det være et krav, at rådgivere, der skal arbejde med børn- og ungeområdet, skal være i besiddelse af en videreuddannelse indenfor området børn og unge. At anbringe et barn er en meget kompliceret opgave, der kræver særlig faglig ekspertise og træning, og det er oftest ikke muligt for en sagsbehandler at oparbejde den ekspertise, der skal til i arbejdet som ansat i en kommune, fordi sagsbehandleren kun får en anbringelsesopgave en gang imellem.

For mange roller

Det er ofte meget *følelsesmæssigt belastende* for sagsbehandleren at være i den dobbeltrolle, der opstår, når sagsbehandleren både er den, der skal "fjerne" og lidt senere anbringe barnet. Dermed skal sagsbehandleren på den ene side være "advokat" for forældrene, men på den anden side også være "advokat" for det sted, barnet bliver anbragt og ikke mindst for barnet som den tredje part! Dette betyder ofte, at ingen af parterne synes, de bliver rigtig hørt og forstået. Dette kan skyldes, at rollen er blevet for kompleks til, at den kan rummes i en fagperson.

Den manglende kontinuitet

Når forældremyndighedsindehaveren flytter fra een kommune til en anden, flytter børnesagen med. Dette giver anledning til mange problemer, fordi det, i mange sager, indebærer at anbringelsesstedet ofte skal samarbejde med *skiftende sagsbehandlere og kommuner*, og dermed med skiftende holdninger og vilkår for arbejdet. Mange anbringelsessteder klager over de mange sagsbehandlerskift, der opstår på denne måde, som gør det svært at bringe kontinuitet ind i arbejdet med barnet. Dette skift mellem kommuner betyder, at plejeforældrene (eller opholdssteder), barnet og sagen hele tiden bliver udsat for nye øjne, hvilket giver manglende kontinuitet i hele forløbet, og jævnligt opstår der store kriser og problemer, når den nye kommune mener noget andet end den gamle. For barnet betyder det ofte, at det opgiver at samarbejde og mister fortroligheden til systemet, fordi det hele tiden er nye mennesker, der kommer. Det betyder i realiteten, at mange af de anbragte børn er helt overladt til sig selv med de eventuelle problemer, de måtte løbe ind i i forhold til anbringelsesstedet. Jeg minder om den meget omtalte sag mellem Græsted-Gilleleje og Hobro kommune, hvor Hobro kommune, efter moderen var flyttet hertil, valgte at flytte en fireårig pige fra den plejefamilie, hun havde været i, siden hun var helt lille. Dette gjorde Hobro kommune på trods af Græsted-Gilleleje kommunes og alle andre eksperters anbefalinger om, at barnet ikke ville kunne tåle et skift og derfor skulle blive i den plejefamilie, det var vokset

³Hestbæk, Egelund, Christensen, Uggerhøj, Kildedal, Socialministeriets kortlægningsundersøgelse del 3

op i. Hobro kommunes argumentation gik primært på, at barnet skulle tættere på moderen. Barnet - der er taberen - bliver således udsat for et formentlig katastrofalt skift, fordi to dele af det offentlige system (to kommuner) har så fundamental en forskellig holdning til, hvad det samme barn kan klare, og hvis tarv (mors eller barnets) man skal varetage. En sådan håndtering af den samme faglige situation burde ikke kunne finde sted i så lille et land som Danmark. Der kan kun være een af beslutningerne, der er mest rigtig set ud fra en faglig vurdering af barnets situation.

Tilsynsproblematikken

Endelig er der tilsynsproblematikken. En anbringelse bør ud fra et fagligt synspunkt følges op med besøg ca. en gang månedligt eller hver 6. uge, hvor der både bliver talt med de voksne, men også med det anbragte barn. I langt de fleste tilfælde, hvor kommunen selv har tilsynet, sker dette ikke. *I mange tilfælde følges en anbringelse kun op en til to gange årligt.* Dette sammenholdt med, at der også i forbindelse med vejledning og tilsyn skal specielle kvalifikationer til, gør, at alene det mangelfulde tilsyn og den støtte, der skulle være koblet hertil, kan være årsag til en del forliste anbringelser.

Konklusion på problematikken

Som det fremgår af ovenstående, er der massive problemer på dette område, som har bestået gennem mange år uden at blive løst, og som efter min vurdering ikke kan løses under de nuværende betingelser for arbejdet. Mit forslag til er derfor, at der *bør ske en meget radikal ændring gennem lov* om hvem der må udføre selve anbringelsesarbejde. Dette arbejde skulle ikke længere skulle ligge i kommunerne, men i dertil indrettede centre. En anbringelsessag bør, når beslutningen om anbringelse er truffet, deles således, at børnesagen og anbringelsen overgives til et dertil indrettet center, og forældremyndighedsindehaverens opholdskommune fortsætter arbejdet med den/de biologiske forældre og deres problemer.

Forslag til ny organisering af anbringelsesarbejdet i Danmark

Centralisering af anbringelsesarbejdet

Der bør oprettes et passende antal "anbringelsescentre" i Danmark. Herunder skal alt anbringelsesarbejde indenfor et bestemt geografisk område og et antal kommuner samles. Det vil sige døgninstitutioner, socialpædagogiske opholdssteder og alle typer familieplejere. Ingen andre end disse anbringelsescentre bør have tilladelse til at anbringe børn. Herunder kunne integreres al den ekspertise, der pt. findes, f. eks. Familielejen i Danmarks afdelinger, samt hvad der findes i de forskellige amter, og andre relevante instanser, der har arbejdet med anbringelser. Disse centre - omkring otte til ti skønnes at være passende - skulle henhøre under et landsdækkende center, der skulle fungere som fagligt, overordnet og til dels styrende organ for alle centre. Dette overordnede center skulle referere direkte til socialministeriet. Fordelen ved en sådan struktur ville være:

Overblik/stort udbud

*Centrene ville have et fælles overblik over hele viften af anbringelsesmuligheder indenfor et geografisk område og kunne dermed nemmere finde det rette tilbud til det enkelte barn.

*Det ville være muligt at arbejde med en udvikling, og dermed styre hele området mere

kvalificeret, hvad angår antallet af pladser indenfor de forskellige områder: Døgninstitutionsområdet, opholdsstederne og familieplejerne på en sådan måde, at det offentlige fik reel indflydelse på udviklingen.

*Der klages ofte over mangel på familieplejer. Denne organisering ville bedre mulighederne for at samle udbuddet af plejeforældre, og dermed større mulighed for at finde en familie, der passer til det enkelte barn.

Uddannelse/udvikling af personalet

*Der ville være mulighed for at ansætte personale med forskellig faglig baggrund, således at arbejdet kunne udvikles i en fler-faglig sammenhæng.

*Det ville betyde, at der i "anbringelsescentret" kunne arbejdes med intern uddannelse, løbende træning samt støtte og supervision til den enkelte medarbejder i anbringelsesarbejdet. Dermed ville alle anbringelser foregå langt mere kvalificeret.

*Det ville være muligt at udvikle den rette ekspertise til godkendelse af og tilsyn/supervision på opholdsstedsområdet - og familieplejeområdet som begge er vanskelige områder at håndtere.

Uddannelse/udvikling af personalet på anbringelsesstederne

*Der kunne udbydes kurser/seminarer/undervisning, der var rettet både mod alle tre områder (døgninstitutioner, opholdssteder og familieplejere), men også rettet mod de enkelte områder.

Udvikling hos biologiske forældre

*Der kunne udvikles "forældrekurser" eller forløb, hvor biologiske forældre f.eks. fik støtte til at lære at leve som deltidsforældre eller andre former for støtte, der gjaldt den specielle problematik at have sit barn anbragt.

*Centret kunne eksperimentere med og udvikle nye samarbejdsmodeller mellem biologiske forældre og plejeforældre, opholdssteder og døgninstitutioner.

Tiltag i forhold til børn

*Centret kunne indrette lokaler til at forestå overvåget samvær. For eksempel udvikle specielle modeller i de sager, barnet er anbragt for hele barndommen, og hvor det drejer sig om samværet på barnets præmisser.

*Der kunne arbejdes på at udvikle arbejdet direkte med børnene f.eks. med større anbragte børn i grupper, samt individuelle behandlingssamtaler med børn.

*Udvikle særlig ekspertise i forhold til at vurdere små børns tilknytning og tilknytningsevne til voksne, specielt i sager med forældre hvor der er tvivl om forældrekompetence.

Andre fordele

*Der kunne etableres miljøer, hvor plejeforældre og plejebørn havde mulighed for at mødes. Samt andre arrangementer, der ville fungere som samlende tilbud for de forskelligartede miljøer, der danner ramme for disse børns opvækst, hvor mennesker (såvel anbragte som voksne) kunne mødes og udveksle erfaringer. Her tænke f.eks. på tiltag i

lighed med det Baglandet i henholdsvis Århus og København står for.

Forskning og videreudvikling

Samlende for disse anbringelsescentre - (og måske det børne/familiearbejde, der foregår i kommunerne) skulle oprettes et landsdækkende udviklingscenter, der skulle forestå undersøgelser af feltet og formidling af/omsætning af både egne og andres forskningsresultater til praksis. Desuden skulle dette overordnede center være forpligtet til at give forskningsbaseret undervisning/vejledning til personalet på centrene. Et sådant center skulle være tværfagligt bemandet.

Centret skulle endvidere have til opgave at kvalificere og inspirere til udvikling af ovennævnte opgaver som anbringelsecentre varetog.

Et sådant center skulle have til opgave at arbejde for, at der landsdækkende blev arbejdet med undersøgelser og anbringelser ud fra en fælles referenceramme, der har bund i den forskning, der findes om de svagest stillede børn og deres familier.

Centret skulle kvalificere forståelse og udvikling af de forskellige anbringelsesområder. Et eksempel lige nu kunne være kvalificering af familieplejebegrebet. Et af problemerne på familielejeområdet nu er den tiltagende professionalisering. Med udviklingens og fagforeningernes hjælp er langt de fleste familieplejere i dag familier, der bliver opdraget og socialiseret ind i det at have et barn i familiepleje fortrinsvis er et lønarbejde, og derfor stilles krav om aflastning og ferie uafhængig af barnets behov. Familieplejerne er blevet mere og mere professionelle. Ofte, som min undersøgelse viser⁴, til skade for barnet, fordi barnet føler sig som "en opgave". Barnet oplever sig selv som en, der bliver gjort noget ved, og ikke som en del af familien. Der er noget galt med dele af dette område, og der mangler yderligere forskning og en diskussion - samt en kvalificering af familieplejebegrebet herunder, hvilket menneskesyn og børnesyn vi vil acceptere hos familier, der vil arbejde som familieplejere.

Afsluttende bemærkninger

I mine forslag ligger der mange forslag, der kræver centralisering af området, som omhandler anbringelse af børn. Jeg ved, at dette er kontroversielt i en tid, hvor der arbejdes på decentralisering af det sociale arbejde, således at kommunerne skal overtage mere og mere. Jeg mener imidlertid, at det er helt nødvendigt med en centralisering af området, fordi det er den eneste måde, der kan etableres kvalificeret arbejde på.

Når det ikke er sådan i dag, hænger det efter min opfattelse sammen med, at der på *politisk plan er en manglende erkendelse af*, hvor komplekst dette område er, og hvor megen ekspertise, der skal til, for at kunne udføre dette arbejde på kvalificeret vis. Jeg modtager ofte hvad fra plejefamilier og opholdssteder, der har hørt mig holde foredrag - og som gerne vil klage deres nød til mig over den ukvalificerede behandling, de synes, de har fået. Ligesom jeg ser mange Døgninstitutioner trænge til en langt højere grad af krav om og tilbud om faglig udvikling, end det er tilfældet i dag.

De væsentlige fordele ved specialisering er både selve specialistfunktionen, altså at det personale der arbejder er trænet i hvordan anbringelser metodisk etableres, men der er også

⁴Kildedal 1996

andre "stordriftsfordele". Eksempelvis findes der jo ikke i små kommuner mulighed for psykologisk eller specialpædagogisk bistand. Det ville være muligt i et anbringelsescenter at ansætte forskellige faggrupper, og dermed udvikle tværfaglige modeller med een fast konsulent på hvert barn, der ved sin ansættelse på centret havde mulighed for at trække på et tværfagligt team teoretisk, men også i praksis. Således ville det enkelte barn og anbringelsesstedet kunne få langt bredere kvalificeret bistand. Ikke mindst er dette nødvendigt, når der er tale om små børn, hvor uddannelse og træning er særlig nødvendig for at kunne tolke et lille barns behov og udviklingsmuligheder.

Ofte sammenligner jeg det at anbringe børn med et specialistarbejde inden for lægeverdenen: Jeg har meget tillid til min praktiserende læge til stort og småt på det brede plan - men hvis jeg skulle have foretaget en hjerteoperation, ville jeg nu helst have, at han entrerede med en specialist i hjertekirugi, og at der var en uddannet narkosesygeplejerske, samt hvad der ellers skal bruges til stede!

Afslutningsvis vil jeg påpege, at denne struktur også kunne gennemføres ved at lægge disse "centre" ved Amterne, men da Amterne ofte er i den situation, at det sociale område bliver brugt som nedsparingsområde, ville det formentlig være mere hensigtsmæssige at trække Amternes forpligtelser ud i de foreslåede centre, således at Staten fik et mere synligt og "isoleret" organ til at varetage og udvikle denne opgave. Det er et område, der koster umådelig mange penge. Jo flere gange et barn bliver anbragt, jo dyrere bliver det - hvilket omvendt vil sige, at jo mere kvalificerede anbringelser er fra starten og under hele forløbet, jo større chance er der for at børnene trives og udvikler sig til funktionsdygtige samfundsborgere. Og jo billigere er det både her og nu, men også i det lange løb.

At anbringe et barn er et højt kvalificeret professionelt håndværk, der kræver specialviden og specialuddannelse - og efter mit skøn en speciel organisering.

Afsluttende kommentarer

Jeg vil opfordre Folketingets Socialudvalg til at beskæftige sig med denne problematik ud fra den vinkel, at det efter så mange års diskussion af de samme problemer, har vist sig umuligt at løse under de nuværende rammer, og derfor må der ske en radikal nytænkning på området.

Med venlig hilsen

Karin Kildedal
Socialrådgiver/cand.scient.soc.
Aalborg Universitet

Der er henvist til følgende litteratur

Karin Kildedal. "Det anbragte barn." Dafolo 1996

Karin Kildedal. "Når et barn skal anbringes." Dafolo 1998

Anne Dorthe Hestbæk. "Når børn og unge anbringes." Socialforskningsinstituttet 1997

Else Christensen: "Anbringelse af børn". Socialforskningsinstituttet 1997

Lars Uggerhøj: "Hjælp eller afhængighed", Aalborg Universitetsforlag 1995

Tine Egelund: "Beskyttelse af barndommen", Reitzel 1998

Curriculum vitae

Jeg er uddannet socialrådgiver i m1976 - fra 1978 og 17 år frem var jeg ansat i Nordjyllands Amt, hvor jeg arbejdede i praksis med anbringelser af børn i familiepleje. Jeg har hele min erhvervsaktive karriere (28 år) beskæftiget mig med anbragte børn.

I 1995 blev jeg uddannet cand.scient.soc. Jeg afsluttede denne uddannelse med at skrive et speciale på baggrund af en kvalitativ undersøgelse af 20 voksne, der havde været anbragt i barndommen. Siden da har jeg haft en omfattende undervisnings- og foredragsvirksomhed omkring emnet anbragte børn. Desuden har jeg forestået adskillige evalueringer og udviklingsprojekter inden for området. Jeg har endvidere forsket i området i de sidste år, senest har jeg afleveret en Phd afhandling til bedømmelse udarbejdet på baggrund af et aktionsforskningprojekt på en døgninstitution.

Jeg er pt. involveret i udarbejdelsen af et større forskningsprojekt i samarbejde med to jyske Amter, der har til hensigt at undersøge hvornår og hvorfor fejlanbringelser sker.